

СТОРИНКИ ІЗ ІСТОРІЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

**Бойчук Т.М., Шкробанець І.Д.,
Юзько О.М., Андрієць О.А.,
Ніцович І.Р.**

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ АКУШЕРСТВА
ТА ГІНЕКОЛОГІЇ
НА ПІВНІЧНІЙ БУКОВИНІ

Буковинський державний медичний
університет МОЗ України,
Департамент охорони здоров'я та цивільного
захисту населення
Чернівецької ОДА*
(м.Чернівці, Україна)

Історія розвитку акушерської школи на Північній Буковині охоплює 4 періоди розвитку: австрійський (1811-1919 рр.); румунський (1919-44 рр.); радянський (1944-91 рр.); український (з 1991 р.).

Хоча Австрія і вважалася цивілізованою європейською державою, проте на землях поневолених народів, зокрема, на Буковині, не докладала великих зусиль щодо економічного, соціального і культурного розвитку краю. Ці землі розглядалися нею як напівколоніальний додаток. Рівень матеріального добробуту населення залишався низьким.

За 143 роки панування Австро-Угорської імперії було організовано лише 7 лікарень, акушерська допомога в стаціонарах була платною, тому кількість пологів у них коливалась в межах 5-7 %. За цей час було випущено тільки 40 окремих брошурок на медико-санітарні теми (в середньому – дві книжечки за сім років). Обов'язки пропаганди санітарної культури взяли на себе добровільні громадські організації. Генерал-майор Габріель фон Сплени (командувач австрійськими військами на Буковині) скаржився у 1775 році, що на Буковині санітарна справа вкрай запущена. Не було цирульника, хірурга чи лікаря взагалі. Вагітні жінки під час пологів ризикували життям, тому що панували забобонність та невігластво.

Перший медичний персонал у кількості двох фельдшерів з'явився в Чернівцях у військовому шпиталі, заснованому в 1779 р. Через два роки при ньому відкрили аптеку. Перша громадянська аптека почала працювати у місті з 1785 р., друга – в 1820 році. Процес створення спеціального медичного навчального закладу на Буковині розпочався у 1779 році, коли головний хірург Буковини доктор Йосиф Глабах отримав від військового управителя краю барона фон Енценберга завдання - відшукати відповідні медичні кадри для

створення професійної системи акушерської допомоги (на той час у Чернівцях пологи приймали дві акушерки). Перша медична посада в Чернівцях з'явилася 1782 року – запровадженням посади санітарного референта, почали організовувати курси підготовки акушерок. Для того, щоб прискорити такі зусилля, на Буковині в 1788 році запроваджено нову адміністративну посаду - окружна акушерка, першою з яких була Марія Теодорин. Відкриття того ж року першої в краї лікарні, а також висока дитяча смертність при пологах, викликала необхідність у створенні навчального закладу з підготовки акушерок. У 1809 році при лікарні почало функціонувати пологове відділення, в якому проходили практичну підготовку акушерки, розпочала роботу школа практичного акушерства.

На жалюгідний стан охорони здоров'я населення Буковини, гостру проблему із забезпеченням медичними кадрами, була приділена особлива увага в директиві Галицького губернаторства від 1807 року. Звертаючись до окружного управління Буковини, Львівське губернаторство закликала запобігати вищезгаданим явищам та встановити жорсткий контроль за діяльністю «напівакушерок» (бабок-повитух), перевіряючи їх на професійну відповідність. На виконання директиви, місцевим розпорядженням Буковинського окружного управління від 7 березня 1807 року, Чернівецька і Сучавська санітарні служби зобов'язувалися організувати систематичну підготовку акушерок.

У 1808 році для приведення системи акушерської допомоги на Буковині до певних загальнодержавних стандартів була розроблена інструкція для акушерок (очевидно, за зразком львівських інструкцій, які на той час вже існували). Інструкція опублікована двома мовами (німецькою та польською) і містила 12 параграфів, які передбачали повноважен-

ня акушерок. Зокрема, займатися практикою дозволялося лише дипломованим акушеркам, діяльність яких контролювалася владою. У §10-11 Інструкції акушеркам заборонялося виконувати або сприяти проведенню незаконних абортів. У 1809 році при лікарні почало функціонувати пологове відділення, у якому проходили практичну підготовку акушерки, розпочала роботу школа практичного акушерства.

Таким чином, формалізація акушерської справи на Буковині створила необхідність для професіоналізації акушерських кадрів, центром якої стала Чернівецька акушерська школа, яку відкрито у жовтні 1811 року у приміщенні колишніх військових казарм (Чернівецький медичний коледж Буковинського медуніверситету - на сьогодні найстаріший в Україні після медколеджу м.Львова). Вона містилася разом із пологовим відділенням лікарні й гуртожитком для персоналу. Кількість студентів не перевищувала 30 осіб. Перший комплект медичного навчального обладнання надійшов зі Львова в 1813 році. Структура Чернівецької акушерської школи, форма та зміст навчального процесу були типовими, як і для інших шкіл Австрії. В акушерські школи приймали осіб 20 - 35 років. Обов'язковими умовами були вміння вільно читати, писати і виконувати арифметичні дії (оскільки на Буковині було багато неписьменної молоді, особливо сільської, тому цей пункт умови пізніше було скасовано). Вступники проходили співбесіду, де виявляли їх нахили до акушерської справи. Плату за навчання вносили станові комітети за місцем проживання слухачів школи, а також виплачували відмінникам стипендії у розмірі 100 флоринів на рік.

Навчальний курс, який тривав один семестр (жовтень-травень), передбачав вивчення теоретичних дисциплін (терапія, хірургія, акушерство, догляд за матір'ю і дитиною) і практичне навчання. Особлива увага відводилася повноваженням старшої акушерки, яка призначалася асистентом до професора та директора школи. Вона доглядала «моральність та порядок у домі» та інформувала професора «про кожен промах персоналу». Власне, старша акушерка відповідала перед директором за якість проведення практичного навчання, релігійних обрядів після пологів, збереження лікарської таємниці, тощо.

У 1786 році мерією міста було закуплено під міський шпиталь будинок у пивовара Вайнера. З 1819 до 1852 років акушерська школа та пологовий будинок розташувалися у «во-

лодінні» братів Гормузакі в приміщенні колишньої в'язниці, розташованій на площі Рудольфа (нині – пл. Філармонії). У 1853 році шпиталь переведений у приміщення колишньої в'язниці і при ньому відкрито пологовий будинок. Згодом на його базі працювала Чернівецька акушерська школа. У 1866 році почав діяти Буковинський публічний лікувальний заклад та при ньому - крайовий пологовий будинок на 15 ліжок (у 1911 р.-25 ліжок) по вул. Св. Ніколауса № 6 (нині вул. М. Садовського). Його об'єднали зі школою акушерок і назвали крайовим інститутом, де навчання акушерок проводилося німецькою, польською, українською мовами. З 1879 року цивільний шпиталь переходить у підпорядкування крайової управи і отримує назву міської лікарні, а згодом – крайового шпиталю.

Першими директорами акушерської школи були доктори Августин і Ковальський; професорами - доктори Адлер і Скибінський. Останній мав доброзичливі рекомендації від крайової влади як досвідчений лікар та викладач і довгий час працював у школі професором терапії. Скибінський був автором нових інструкцій акушерок, у яких була усна форма для неписьменних. Нові правила значно розширили повноваження акушерок, їм дозволялося проводити «штучну екстракцію» без допомоги лікаря, здійснювати акушерську судово-медичну експертизу.

На початку 70-х років XIX ст. Чернівецька акушерська школа, внаслідок загальноімперської реорганізації системи освіти, отримала новий статус - державного навчального закладу з відповідним фінансуванням. Відтепер дипломовані випускниці школи мали право на працевлаштування по усій території Австро-Угорщини. Покращилося становище викладацько-лікарського складу, підвищено заробітну плату, збільшено кількість професорських вакансій, а після остаточного відокремлення школи від пологового будинку (в 90-ті роки XIX ст.) – доповнено новими штатними одиницями: ординаріус та асистент, які виконували функції фінансово-господарського управління. Асистент також виконував роль перекладача лекцій тим студентам, які не володіли німецькою мовою. За складом студенти були різних національностей - німці, румуни, поляки, євреї, українці.

Поступово на початку XX ст. адміністрація школи запроваджує двомовне навчання. У зв'язку з необхідністю впорядкування мовних розбіжностей та збільшення набору студен-

тів крайова адміністрація підвищила фінансування школи на оновлення матеріально-навчальної бази (придбані нові посібники з акушерської справи, наукова література та модель жіночого таза, виготовлена на замовлення у Берліні). Змінилися умови вступу - збільшувався до 40 років віковий ценз, селяни від іспитів звільнялися.

У 1870-80 рр. серед науковців та медиків Буковини підіймалося питання щодо можливості відкриття при Чернівецькому університеті медичного факультету, враховуючи незадовільний стан охорони здоров'я краю, проте урядові кола Австро-Угорщини щоразу відмовляли, мотивуючи своє небажання існуванням акушерської школи і фармацевтичних курсів (діяли з середини ХІХ ст.), що, мовляв, було достатнім для такої невеликої провінції. Акушерська школа перетворилася на осередок медичної освіти на Буковині.

У 80-х роках професором школи Й.Волчинським підготовлено «Проект реформування акушерської справи на Буковині», в якому наголошувалося на необхідності удосконалення професійного і духовного рівня майбутніх акушерок, їх важливості в розвитку системи рододопомоги. Наприкінці ХІХ ст. на базі акушерської школи організовуються курси підвищення акушерської кваліфікації.

Незважаючи на те, що ситуація із забезпеченням Буковини акушерськими кадрами покращилася (кількість акушерок зросла зі 150 у 1870 р. до 300 у 1900 р.), смертність новонароджених залишалася високою – 33 %. Особливо високою була дитяча смертність. У 1857 р. на Буковині народилося 28,9 тисяч дітей, а померло понад 14 тисяч, в 1865 році - 21,5 тисяч та 15,5 тисяч відповідно, або більше половини. Наприкінці ХІХ ст. смертність на Буковині дорівнювала 40 % від народжуваності, тоді як у Швейцарії - 7,6%; в Англії – 14,5%.

Акушерська допомога в стаціонарах була платною, тому кількість пологів у них коливалася в межах 5-6%, а пологовий будинок у Чернівцях мав трикласову систему обслуговування - місця першого і другого класів були доступні лише для заможних пацієнтів. Соціальне становище «першокласних» пацієнтів змусило директора акушерської школи заборонити викладачам школи використовувати їх як наочний матеріал. Більшість випускниць прагнула або залишитися у Чернівцях, або виїжджала у більш розвинені регіони Австро-Угорщини. Таким чином, проблема забезпеченості села акушерками залишалася невирішеною.

Державна лікарняна допомога, як і приватна, залишалася доступною тільки заможним верствам населення. Хворі першого класу платили за добу 6 крон, хворі другого класу – 4 крони, хворі третього класу – 2 крони і 20 крейцерів. У кімнатах третього класу перебувало по 10, 20, а то і 30 хворих. Дієти тут не дотримувались, не було постійного лікаря і доглядачів. Хто хотів їх мати, мусив платити за послуги додатково.

Важливість акушерської допомоги на селі підкреслювалася і тим, що лікарів там не було, тому ті акушерки, які все ж таки залишалися працювати у сільській місцевості, користувалися серед селян особливою повагою. «Моша», як називали селяни акушерок, заробляли в середньому від 40 до 160 крон за рік. Більш заможні сільські громади, за рахунок яких утримувались акушерки, виплачували їм до 200 крон на рік, що складало чималу суму. Проте частіше «моши» отримували «тільки те, що зароблять коло уродин».

У зв'язку з наріканнями мешканців на дорогі медичні послуги, зокрема приватних лікарів, санітарна рада краю 4 червня 1898 р. затвердила розмір цих послуг у таких розмірах у Чернівцях: звичайний лікарський огляд дома у лікаря – 1 флорин; огляд у будинку лікаря з окремим дослідженням з приладом – 2 фл.; візит лікаря вдень додому до хворого – 2 фл.; нічний візит (21 год. – 7 год.) – 3 фл.; експрес-візит – 3 фл.; консультація із запрошенням кількох лікарів – 5 фл.; щеплення у лікаря вдома – 1 фл.; особливі операції – за домовленістю (1 год. – 2 фл., 1 день – 15 фл., 1 ніч – 25 фл., 25 год. – 30 фл.). Плата – зразу ж, або по закінченні хвороби, за винятком коли хвороба тягнеться роками. З бідного можна взяти менше, але не нижче мінімального тарифу.

До Першої світової війни акушерська школа Чернівців підготувала 500 спеціалістів акушерської справи. У той час було реорганізовано навчальний процес, термін навчання збільшили до двох років, а внутрішній розпорядок школи став суворішим. Зокрема, студентам забороняли заходити до спалень удень та більше двох разів на день виходити у місто.

Перед Першою світовою війною пологи почали приймати також у повітових лікарнях. Більша частина міщанок і всі сільські жінки народжували вдома та обслуговувалися бабками-повитухами, які не мали медичної освіти. Лише деякі з них мали можливість користуватися послугами приватних лікарів та акушерок. Навіть під час епідемій лікар не поспішав

на допомогу. Виклик лікаря коштував надто дорого – не менше 16 крон (майже місячний заробіток звичайного робітника), до того ж, треба було сплатити за проїзд. Лікарів на Буковині було дуже мало: 1849 року один лікар припадав на 17 тисяч населення. На початку 1870 року в краї нараховувалося біля 150 акушерок, більшість яких займалися приватною практикою. На початку ХХ ст. із 336 сільських общин Північної Буковини не мали жодної акушерки, у 145 – акушерсько – гінекологічна допомога не надавалася зовсім. Була високою материнська смертність, мертвонароджуваність, смертність новонароджених (33%), передчасні пологи.

У 1879-1887 рр. в Чернівцях щороку працювало в середньому 38 лікарів (один лікар припадав на 1179 жителів) і 74 акушерки (1 на 600 чол.), функціонувало 4 аптеки (1 на 10,1 тис. мешканців). У 1898 р. у місті працювало 46 лікарів, у 1899 р. – 49, у 1900 – 50, один лікар припадав у середньому на 1209 мешканців міста (по Буковині – на 5437). Акушерок за ці роки в середньому щороку працювало в місті 89, одна акушерка припадала на 714 жителів міста (по Буковині – на 1945 чол.). У 1907 р. в місті діяло 5 медичних закладів, працювало 67 лікарів, у т.ч. 5 – на утриманні держави, 22 – на утриманні краю і міста, 12 – на утриманні корпорацій, товариств, 28 – приватних, а також 105 акушерок. Демографічна ситуація по місту виглядала так: народилося 2,8 тис., померло 2 тис. (у т.ч. діти до 5 років – 0,9 тис., або 45% усіх померлих).

Будівництво корпусу пологового будинку по вул. Трансильванії (потім – Семигородська, Зибенбюргерштрассе, а нині - вул. Головна, 129) велось за проектом німецького архітектора Еріха Кольбенгайера. У 1896 р. зведений перший поверх, а наприкінці 1897 р. будівля була завершена. До 1912 р. тут містилася Крайова сільськогосподарська школа. Проведення робіт по перебудові установи під пологовий будинок покладалося на архітекторів Ісидора Колінберга та Германа Брандеса. Роботи по влаштуванню водогону та каналізації виконані відомою віденською фірмою «Румпель і К°», а також співробітниками «Вайс та Онрі». В результаті переобладнання місто отримало сучасно оснащений пологовий будинок з душовими і ванними кімнатами, кухнею, операційним залом, лікувальними палатами.

18 лютого 1912 року на основі декрету Галицького губернського управління відкритий пологовий будинок (при ньому акушерська шко-

ла). Директором акушерської школи був головний лікар пологового будинку, політичний діяч краю Октавіан Георгіан. У 1912-14 рр. було підготовлено близько 200 акушерок.

Відкрившись після реконструкції у 1913 році пологовий будинок містив одну пологову залу, одну палату септичну та одну – асептичну для операцій, 14 палат для хворих. Обслуговували пацієнтів двоє лікарів та дві санітарки. Головний лікар пологового будинку доктор Октавіан Георгіан збільшив кількість ліжок, довівши їх до 40 (у 1915 р. – до 75 ліжок), лікарів – до 6, санітарок – до 8. Доктор Модест Попеску створив у пологовому будинку гінекологічне відділення на 20 ліжок. Кількість хворих постійно зростала до початку Першої світової війни: 1897 р.- 187 хворих; у 1914 р.- 1186, а у 1916 р. лише 184, у зв'язку з тим, що у 1916 році в пологовому будинку розташовувався військовий лазарет. Головною перепоною на шляху до лікування була висока плата за перебування у лікарні. Зокрема, усі пацієнти були поділені на 3 класи. Вартість ліжко-місця на добу становила 75 леїв для I класу, 50 - для II класу і 25 – для III класу.

У 1929 році пологовий будинок мав три відділення і був розрахований на 80 лікувальних місць, кількість лікарів зменшилася з 6 до 3. Крім лікарів, працювало три акушерки (одна старша) та дві санітарки. У школі щорічно проходило навчання 20 учениць акушерок. У середньому за рік народжувалося до 700 дітей. У пологовому будинку були в основному жінки з бідних сімей, без житла. Вони нерідко кидали дітей напризволяще.

Із завершенням у 1918 р. Першої світової війни і включенням Буковини до складу Королівської Румунії в 1919 р., завершився сторічний «австрійський» період історії акушерської школи. Чернівецька акушерська школа, яка підготувала за роки свого існування понад тисячу освічених акушерок, започаткувала собою розвиток середньої медичної освіти на Буковині.

Із захопленням в січні 1918 року Бессарабії

(нині Хотинський і частково Кельменецький райони), а в листопаді того ж року й північної Буковини, на цих землях соціально-економічна і політична ситуація погіршилась. Це стосувалось і матеріального добробуту і, зокрема, охорони здоров'я населення.

У румунський період, який розпочався на Буковині з 1918 року, відбулося становлення іншого навчального профілю — медсестринства. Власне, системну медсестринську освіту на Буковині було започатковано ще 1914 року, коли на базі акушерської школи відкрили курси медичних сестер. Однак на повноцінні школи медсестер (у Чернівцях, Вижниці та Косові) їх перетворили лише у 1921 році.

У 1919 р. відбувся перший «румунський» набір студентів і відкриття акушерської школи. Внаслідок жорстких умов вступу (обов'язкова початкова освіта, селянське походження і володіння румунською мовою) навчання в першому семестрі було фактично зірване, оскільки переважна більшість сільської молоді була україномовною. Заняття тривали спочатку 6 місяців, потім один рік, а з 1922 року термін навчання подовжено до 2-х років. Але разом з тим, діяла заборона викладання українською мовою, що обмежувало можливість підготовки акушерок з числа корінного населення краю – українських жінок. У цій школі працювали 3 викладачі, 2 наглядачки та 2 акушерки. Румунізація навчального процесу в акушерській школі негативно позначилася на кількості підготовлених акушерок. Якщо до Першої світової війни на Буковині нараховувалося майже 500 акушерок, то в 1922 році їх було не більше 150, а наприкінці 30-х років ця кількість зменшилася до 100 чоловік.

Зазнав реорганізації і навчальний процес: термін навчання збільшився до двох років, внутрішній розпорядок школи ставав суворішим (студентам заборонялося «заходити до спальні вдень, більше двох разів виходити в місто»), замість «старшої акушерки» вводилася посада «акушерки-наглядачки» із відповідними до назви функціями.

Внаслідок зменшення кількості акушерських кадрів зросла дитяча смертність. З метою виправлення такої негативної ситуації румунська адміністрація зобов'язувала випускниць акушерської школи відпрацювати 5 років після завершення навчання на селі. Дипломи видавалися лише після проходження студентами двомісячної практики на селі. Гарантами таких зобов'язань виступали чоловіки акушерок.

Незважаючи на певні ускладнення в розвитку акушерської школи повоєнного періоду, пов'язані із структурними та ідеологічними змінами, кадровий потенціал закладу залишався висококваліфікованим. Серед тогочасних викладачів і лікарів, які працювали у школі, були випускники медичних факультетів Віденського та Львівського університетів (Октавіан Георгіан, Виспасіан Павлюк, Морец Гольт, Арент Скалат, Юрій Шварц, Тетяна Григорович).

За австрійських часів такої професії, як «медична сестра», не існувало, проте функції медсестри виконували сестри милосердя першого та другого класів. Вони перебували під патронатом різноманітних чернецьких орденів, зокрема, сім сестер милосердя ордена Пресвятої Богородиці працювали в 1914-1918 рр. у Косівському Крайовому шпиталі. Найбільш обдарованих, досвідчених сестер залучали до хірургії асистентами, інші виконували менш складні процедури з догляду за хворими.

Крім згаданих шкіл, помітними були - школа медсестер у Клузі та Хотинська школа медсестринства, яка відкрилася на початку Другої світової війни. Школи медсестринства входили до системи патронату «Червоного Хреста» й готували фахівців для боротьби з туберкульозом та венеричними хворобами. При зарахуванні до школи абітурієнтки проходили жорсткий конкурсний відбір і впродовж дворічного навчання вивчали анатомію, патологічну анатомію, хірургію, терапію тощо. Практичне навчання проходили у клініках. Після закінчення кожного навчального року студентки складали іспити з хірургії, «турботи за хворими», гігієни, культури. Медсестри отримували від 100 до 200 леїв на рік (залежно від статусу та престижу клініки), лікарі - 5000 леїв.

У 1932-33 роках було споруджено перше приміщення для громадської міської лікарні. У 1940 році налагоджується стабільна мережа державних медичних та пологодопоміжних закладів. Значно збільшується кількість лікарняних ліжок в обласному пологовому будинку та відкрито кілька відділень і палат в районних та дільничних лікарнях, сформовано пологові ліжка у 23 фельдшерсько-акушерських пунктах області. Тоді на Буковині уже працювало 14 акушерів-гінекологів.

З 27 – 28 червня 1940 року, після воз'єднання Північної Буковини та Хотинщини з Україною, розпочались соціально-економічні перетворення, у тому числі, і в сфері охорони здоров'я.

Зусиллями облздороввідділу в другій половині 1940 року була розгорнута лікарняна мережа: 18 пологових будинків та акушерських пунктів на 105 пологових ліжок. Лікарняна мережа мала 1100 ліжок, з них: гінекологічних в пологових будинках – 55. У пологових будинках та лікарнях прийнято 475 пологів, у тому числі, у 127 породіль з сіл.

З початком встановлення Радянської влади на Буковині (1944-54 рр.) проведена чергова реорганізація місцевої системи медичної освіти. У надзвичайно важких умовах завершального року війни та повоєнної розрухи поновлював свою діяльність 2-й Київський державний медичний інститут (КДМІ), а з 20 жовтня 1944 року - Чернівецький державний медичний інститут (ЧДМІ), у формуванні науково-кадрового потенціалу якого взяли участь провідні вищі навчальні заклади Радянського Союзу.

Київський виробничо-медичний інститут (1931-36 рр.); 2-й КДМІ (1936-44 рр.); ЧДМІ (1944-97 рр.); Буковинська державна медична академія (1997-2005 рр.); Буковинський державний медичний університет (з 2005 р.) - така коротка історія заснування й розвитку створеного в 1931 році вищого медичного навчального закладу та його трансформації в теперішній БДМУ.

Незважаючи на всі труднощі, уже з перших років діяльності навчального закладу на Буковині самовіддана й плідна робота колективу дозволила підняти на належний рівень авторитет інституту серед інших медичних навчальних закладів та утвердити високу якість чернівецького лікарського диплома.

У 1945 році при обласних та міських лікарнях відновили свою діяльність курси медсестер з піврічним терміном навчання. Вже за перший рік було підготовлено 60 медсестер. Система середньої медичної освіти в перші повоєнні роки складалася з профілюючих шкіл: фельдшерська, акушерська, акушерсько-фельдшерська, фармацевтична, зуботехнічна, школа лаборантів та школа медсестер, до яких приймалися особи віком від 15 до 35 років із неповною та повною середньою освітою. Число померлих дітей у післявоєнні роки скоротилося в порівнянні з 1940 роком більше ніж удвічі.

У Чернівецькій області до 1954 року існувало три таких школи: у Чернівцях - фельдшерсько-акушерська школа і школа медсестер; у Сторожинці - школа медсестер. У 1945-47 рр. Чернівецькою фельдшерсько-акушерською школою підготовлено 184 акушери-фельдше-

ри (за 200 років свого існування коледж підготував 17 тисяч медичних працівників). Навчання тривало два роки і було платним - 150 карбованців за повний курс. Значною віхою в історії медицини на Буковині стало відкриття у 1944 році Чернівецького медичного інституту.

З 1945 р. почалась інтенсивна відбудова та організація нових лікувальних закладів, у тому числі, і пологодопоміжних. Було відкрито 5 пологових будинків, нараховувалось 310 акушерських ліжок, 292 фельдшерсько-акушерських пункти.

У 1946 р. на 135 ліжок працювало 10 лікарів, зареєстровано 2578 пологів, 10 кесарських розтинів, 10 плодоруйнівних операцій, 29 випадків накладання акушерських щипців.

З метою поліпшення середньої медичної освіти в Україні у липні 1954 р. середні медичні школи реорганізовано у медичні училища. Базовою освітою поступово стала середня школа. Це дало можливість учням більш свідомо обирати майбутню професію, глибше опанувати спеціальні знання. Чернівецька фельдшерсько-акушерська школа реорганізується на Чернівецьке медичне училище №1, яке наприкінці 50-х років отримало статус базового медичного училища. У 1955-56 рр. училищем підготовлено 150 акушерок і 110 фельдшерів. У 60-х рр. в училищі функціонувало три основних відділення - акушерське, фельдшерське, фармацевтичне та окремі зуботехнічне і медсестринське.

Враховуючи зростаючу потребу лікувальних закладів області в середньому медперсоналі (наприкінці 70-х років не вистачало 1800 медпрацівників), в училищі збільшують набір на медсестринське відділення за рахунок скорочення «зуботехніків» і «фармацевтів». Медсестри навчалися за двома профілями: «медсестри з дитячих захворювань» і «лікувальні медсестри». Кількість випускників училища зросла до 430 на рік. Цьому сприяло певне удосконалення навчального процесу. Училище отримало від місцевої влади новий гуртожиток на 250 місць і теоретичний корпус (колишнє приміщення міської дезстанції). Значно зріс бібліотечний фонд, який налічував 40 тис. примірників науково-медичної та навчальної літератури.

Чимало зусиль щодо розвитку доклали його директори: Кіммельблат Б.Б. (1947-1949 рр.), Петрова А.А. (1949-1951 рр.), Кантоніста К.Г. (1951-1953 рр.), Старушенко Л.І. (1953-1958 рр.), Нестерова Л.М. (1958-1960рр.), Садикова І.А. (1960-1973 рр.), Мазуряк С.М. (1973-1992 рр.).

Крім стаціонару, для викладання використовувалась і жіноча консультація, спочатку як самостійна лікувальна одиниця. Пологовий будинок № 1 до 1947 року був єдиним і обслуговував все жіноче населення міста. У 1948 році відбулось об'єднання стаціонару пологового будинку № 1 та жіночої консультації.

Головні лікарі пологового будинку № 1: 1912-1930 рр.- першим головним лікарем пологового будинку та директором акушерської школи був професор Октавіан Георгіан (24.06.1874 – 05.09.1929 рр.; шляхтич, мав титул кавалера). Навчався на медичному факультеті Віденського університету. З 1898-1900 рр. – доктор оперативної медицини, асистент-медик провідних клінік Відня. У 1900-1910 рр. лікар-асистент Центрального шпиталю Чернівців, згодом Сучавського шпиталю. Кваліфікувався з акушерства та гінекології у клініках Росток, Берліна та Дрездена. У 1911 р. він отримує звання професора і до 1912 р. завідує кафедрою акушерства та гінекології медичного факультету Віденського університету. З 1918 р. обіймав посади: генеральний санітарний інспектор Чернівців, голова наукового суспільства Чернівців, голова Буковинської філії лікарів Румунії, заступник голови санітарного об'єднання Румунії, голова генерального конгресу лікарів міста Чернівці.

У 1929-1944 рр. пологовий будинок №1 носив звання «Пологовий будинок імені професора доктора Октавіана Георгіана». У цьому корпусі тепер знаходяться гінекологічне відділення, адміністрація пологового будинку №1, дві кафедри - акушерства і гінекології з курсом дитячої та підліткової гінекології та акушерства і гінекології ФПО Буковинського державного медичного університету (БДМУ).

У наступні роки пологовий будинок очо-

лювали: 1930-1941 рр. – Григорович Тетяна; 04.1944-02.1945р.– Лубінаки Йосиф Борисович; 03.1945-1946 рр. – доцент Венцківський Михайло Каспарович; 1946-1947 рр. – Березовський; 1947-1948 рр. – Діккер, потім Янголь І.В.; 1948-1952 рр. – Волохонська Євдокія Сільвестрівна (1952-65 роки – головний акушер-гінеколог Чернівецької області); 1952-1953 рр. – Літвінова Юлія Прокофіївна (з 1954 року – асистент кафедри акушерства та гінекології Чернівецького медичного інституту); 1953-1957 рр. – Садикова Ірина Арсеніївна.; 1958-1965 рр. – Вінярська Елеонора Казимирівна (1965-1972 роки – головний акушер-гінеколог Чернівецької області); 1965-1977 рр. – Мураткіна Елеонора Тимофіївна; 1978-1986 рр. – Бондаренко Петро Володимирович; 1987-1989 рр. – Бабій Богдан Ярославович; 1990-1996 рр. – Ротар Михайло Ілліч; 1997-2003 рр. – Косевич Марія Іванівна; з 2003 р. – к.мед.н., доцент Манчуленко Дмитро Георгійович.

У 1979 році відкрито новий акушерський корпус пологового будинку № 1 по вул. Буковинська 1А.

У 1988 році збудовано пологовий будинок № 2 по вул. Рівненська, 8 (до 1980 р. знаходився по вул. Українській, 36). Сьогодні акушерсько-гінекологічна допомога жіночому населенню області надається 15 акушерськими відділеннями, 2 половими будинками міста. Ліжковий фонд складається із 1219 ліжок. В області працює 175 лікарів акушерів-гінекологів.

Медичні працівники краю сумлінною працею продовжують примножувати здобутки та славні традиції попередніх поколінь, роблять свій внесок у примноження здоров'я населення Буковини та процвітання України.

Література

1. Архів Київської обласної клінічної лікарні —Ф.2. — Оп.1. — Спр. 19. «Историческая записка к 85-летию больницы за 1862 - 1947г.» - 34 с.
2. Венцківський Михайло Каспарович і кафедра акушерства та гінекології Буковинського державного медичного університету./ С.П.Польова, І.Р.Ніцович.- Чернівці, 2008.- С. 62-79.
3. Держархів м. Києва. «Паспорт 2-го Киевского Государственного медицинского института», 1939. - 67с.
4. Захаров М.А. Михайло Каспарович Венцківський / М.А.Захаров, І.Р.Ніцович // «Хист» Всеукраїнський медичний журнал молодих вчених.- 2005, вип.7.- С.125.
5. Кобилянський С.Д., Пішак В.П., Дробніс Б.Я. Історія медицини Буковини. Цифри й факти. - Чернівці.: Видавництво БДМА, 1999. - 249с.
6. Ніцович І.Р. Нарис з історії пологового будинку №1 м. Чернівці./ І.Р. Ніцович, М.А.Захаров // «Хист» Всеукраїнський медичний журнал молодих вчених.- 2006, вип.8.
7. Учені Буковини - народній охороні здоров'я. // Матеріали наукової конференції, присвяченої 50-річчю Чернівецького державного медичного інституту. — Чернівці, 1994. —268 с.
8. Юзько О.М. Історія кафедри акушерства і гінекології з курсом дитячої та підліткової гінекології Буковинської державної медичної академії./ О.М. Юзько, І.Р.Ніцович // Клінічна анатомія та оперативна хірургія.- Т.2, №4-2003.- С.76-82.